

Seu Vella per primer cop!

Sobre l'aparició de la coneguda denominació per l'antiga catedral

JOAN-RAMON GONZÁLEZ PÉREZ
PRESIDENT DE L'ASSOCIACIÓ
AMICS DE LA SEU VELLA DE LLEIDA

Un vespre tot parlant de coses de la Seu Vella, l'amic Ignasi Calvo em va fer una pregunta fàcil i difícil de contestar a la vegada: Quan es va dir per primer cop Seu Vella a la catedral medieval de Lleida? Fàcil: quan es va tancar definitivament l'any 1707 i sobretot quan s'inaugurà la nova Seu. Difícil: qui fou el primer que va emprar aquelles dues paraules tant arrelades ara en el nostre dia dia?

ANTECEDENTS

Per trobar una catedral cal que hagi una comunitat cristiana organitzada a l'entorn d'un bisbe, el qual té jurisdicció sobre tot un territori dit diòcesi. El bisbe ocupa per presidir els actes litúrgics la cadira principal del temple, la qual es diu cathedra o sedis i d'aquí, per extensió, es diu igual a l'edifici que l'aixopluga: catedral o seu.

No sabem on estarien els temples ilergets i romans, però podem suposar que la presència d'un turó tant magnífic, seria una esplèndida base per bastir-los. Els primers cristians volen diferenciar clarament les seves esglésies dels temples pagans i per això el model que seguiran és el de les basíliques, emprades per transaccions comercials o per impartir justícia, i no pas els elegants edificis envoltats de columnes que encara ens meravellen actualment com a restes representatives del classicisme greco-llatí.

La llerda romana segurament tindria els seus temples per la part alta del nostre gran tossal, però les primeres esglésies cristianes es bastirien relativament lluny. La primera catedral de Lleida la tindriem ja a partir del segle IV i funcionaria fins al segle VIII quan l'arribada dels àrabs provocaria la progressiva islamització de la població. Hi ha indicis per ubicar-la aproximadament per la zona de l'actual carrer Democràcia, on després amb el temps naixeria la parròquia de Santa Maria Magdalena; posteriorment, molt probablement, la principal mesquita de la ciutat de Larida s'ubicaria on ara està la Seu Vella.

SEU ÚNICA

A partir del 1149 els cristians conquereixen la ciutat que ja passa a dir-se formalment Lleida i el primer que fan és consagrar com Santa Maria in sede la vella mesquita per emprar-la durant uns vint anys com a catedral provisional; mentre es basteix el senzill temple que a partir del 1170, aproximadament, esdevindrà la primera edificació ja feta per a ser església cristiana; concretament fins la consagració solemne de la catedral romànica el 31 d'octubre de 1278 aquella petita construcció fou la catedral de Lleida durant gairebé un segle, mentre s'enderrocava la mesquita i es bastia l'edifici dissenyat per Pere de Coma; aquest espai després passarà a ser conegut com Santa Maria l'Antiga i està dins de l'actual sala de la Canonja. No deixa de ser curiosa aquesta referència a una altra construcció més antiga, com una premonició del que la Història portaria?

Amb l'excepcionalitat d'alguns mesos de tancament durant la guerra dels Segadors, la Seu lleidatana fou l'únic i indiscutible referent espiritual i monumental de la comunitat de Lleida des del segle XIII fins al segle XVIII. El 29 de novembre de 1707, divuit dies després de la

capitulació a l'exèrcit de Felip V, es tanca definitivament la vella catedral lleidatana. El 17 de desembre ja està signat el decret pel qual el culte es trasllada formalment a l'església de Sant Llorenç.

Al principi hi ha esperances en recuperar la seu medieval, però a partir del 1746 es consolida la seva conversió en

Vella. Baix del Turó, al final del carrer Major i davant per davant de l'hospital de Santa Maria s'incorpora a la vida ciutadà: la Seu Nova. Com unió dels dos temples, segueix amb la seva funció original el supersímbol de Lleida: l'esvelt campanar, autèntic far de les terres ponentines.

DUES SEUS?

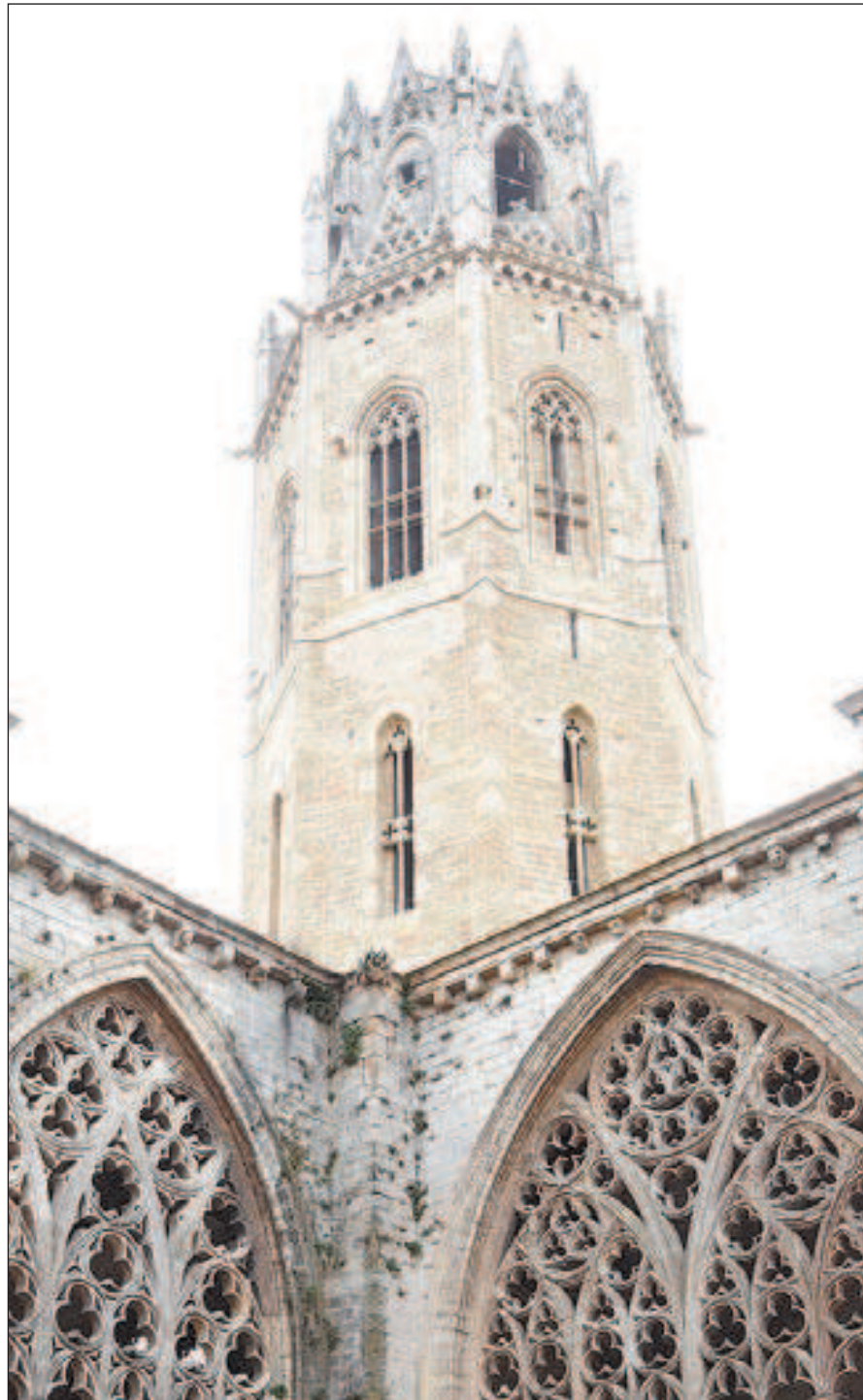
Per a que hagi una cosa nova ha de contrastar-se amb una d'altra vella. Per a que aparegui la Seu Vella va tenir de néixer la Seu Nova. Tanmateix les persistència de les dues edificacions no volia dir que estigués clara aquesta memòria de doble catedral i de fet al tenir la catedral nova, juntament amb el fet de restar destinada a l'exèrcit la vella, fa que durant la segona meitat del segle XVIII a Lleida està simplement el Castell i la Catedral. Durant una bona colla d'anys s'oblida que dins de la fortalesa militar està la vella Seu, tot i que el campanar ens la recorda cada dia amb el poderós so de les seves campanes.

Serà a partir de l'arribada dels primers viatgers i erudits que apareix el concepte de les dues catedrals de Lleida. Així l'any 1788 trobem que Francisco de Zamora ja diu que "*dentro de la fortificación està la catedral Antigua*". Durant el segle XIX es parla de "*catedral vieja*" (José de la Canal, 1817; George Street, 1865); "*catedral antigua*" (Alexandre de Laborde, 1809; Pablo Piferrer, 1839; Pascual Madoz, 1847; Saínz de Baranda, 1850; Mariano Olives; Pleyán de Porta, 1879); "*antigua catedral*" (Enrique Blanch 1868) o "*basílica Antigua*" (Josep Pleyán de Porta, 1882); "*Seo de Lleida*" (Lluís Roca Florejachs; 1878) o "*Seo de Lérida*" (Ignacio Simón, 1896) i "*Seo Antigua*" (també Pleyán de Porta, 1873). Al segle XX mossèn Jacint Verdaguer ja la cita en català: "Catedral antiga" l'any 1901; en aquesta llengua predominen les referències especialment de Manuel Herrera i Ges: "vella Seu", "catedral vella", "antiga Seu", "Seu antiga" (1912) o també "catedral vella" o "antiga catedral de Lleida" (1913) o "Seu de Lleida" (1915). Serà precisament aquest any quan he trobat escrita per primer cop l'expressió "la Seu vella de

Lleida" en un escrit de l'Herrera i també en un anònim de la *Il·lustración Catalana* o en el poema de Francesc Matheu *La Seu Vella de Lleyda*.

De totes maneres, serà una denominació que no triomfarà de seguida i trobem encara a Emili Llatas que parla de "*catedral antigua*" l'any 1911, o José Gaya de "*vieja catedral*", "*antigua catedral*", "*vetusta Seo*" o "*vieja Seo*" l'any 1917. Finalment, l'any 1926 José Maria Álvarez Pallás serà qui generalitzi en els seus escrits el nom de "Seu Vella". A partir d'aquí ja la denominació es consolida ja sigui en la versió castellana: *Seo Antigua* o la catalana Seu Vella.

Per tant, sembla que tres anys abans de ser reconeguda com a monument *Històric Nacional* s'emprà per primer cop la denominació "Seu Vella" per part de l'estudiós Herrera i Ges i del poeta Matheu. La recerca sempre ha de continuar però avui per avui l'any 1915, fa 102 anys, sembla ser quan s'empra per primer cop el nom de Seu Vella. Curiositat satisfeta Ignasi?

caserna. Llavors la reivindicació dels canonges i de la població és de tenir una altre edifici catedralici, cosa que finalment Carles III decidirà de fer i en cosa de vint anys Lleida llueix nou temple; el 28 de maig de 1781 la catedral nova es consagrada i comença la seva pròpia història, però a la vegada aquesta seria la data formal de l'aparició de la Seu Vella.

Dalt del turó, al mig de la ciutatella roman convertida en quarter de la poderosa edificació militar: la Seu

Va ser al 1915 quan l'estudiós Manuel Herrera i el poeta Francesc Matheu utilitzen per primera vegada les paraules "Seu Vella" de Lleida